

MAGYAR IZRAELITA,

hitfelekezeti érdekű hetilap.

Kiadó tulajdonos: **Zsengeri Mór.**

Felelős szerkesztő: **Tencer Pál.**

<p>Előfizetési feltételek: Pesten házhordással, vidékre postai szét- küldéssel. Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.</p>	<p>Szerkesztői iroda: Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet. Kiadó hivatal: Lipótvárosi templomtér 6 sz.</p>	<p>Megjelenik minden pénteken egy egész íven. Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon felül egy fél hasábos petitsor után 3 kr. számítatik.</p>
--	--	--

Előfizetési felhívás

a

„MAGYAR IZRAELITA,”

hitfelekezeti érdekű hetilap 1863-iki, harmadik évfolyamára.

Az új évfolyam kezdetével azon kérelemmel járulunk t. pártfogóinkhoz, hogy lapunkat továbbra is hathatós gyámolításukban részesíteni sziveskedjenek.

Kérelmünk indokolásául csak arra bátorodunk hivatkozni, hogy a „Magyar Izraelita“ még mindig egyetlen magyar közlönytök a magyarhoni izraelitáknak.

Azon elvekről, melyekhez feladatunk megismerésében és megoldásában alkalmazkodunk, ezuttal kevesebbet szólunk, mert szól és tanuskodik azokról helyettünk immár egy egész évfolyam, melyből t. olvasóink valamint hibáinkat, úgy törekvéseink őszinteségét is felismerhették.

Figyelmünk legkiválóbb tárgyai ezentul is hitközségi életünk mozzanatai lesznek. Megbízható levelezőink minden jelentékenyebb hazai hitközségben, pontosan értesítik t. olvasóinkat az e téren előforduló nevezetesebb eseményekről. Szempon-tunk, melyből mi ez események megítélésében kiindulunk, ismeretes. A mily távol vagyunk a forcirozott, mindent kockáztató meg-oldások ajánlásától, ép oly szilárd kitarással fogjuk továbbra is sürgetni a mérsékelt, de folytonos és visszaesések nélküli hala-dást azon rendezett viszonyok felé, melyekben mi hitfelekezetünk önállóságának, kedvező fejlődésének biztosítékát látjuk.

A pesti mintaközség lépéseit, mint eddig ugyezentul is, leggyorsabban és leghitelesebbben fogjuk t. olvasóinkkal tudatni, hasonló figyelemmel lévén azonban a jelentékenyebb vidéki hitközségek iránt is.

A többi hitfelekezetek iránti viszonyunkra nézve, az előítéletesség és felekezetség elleni küzdelemben, a kölcsönös rokonszenvek és kölcsönös bizalom gyarapítása lesz célunk.

Hitfelekezeti iskoláinkat a „Magyar Izraelita“ kiváló gondoskodásában részesíti; mint eddig, ugyezentul is elismerője, és hatáskörén belül előmozdítója leszen minden haladási törekvésnek.

Időről időre, és olvasóörünkhez mérten, hitfelekezeti érdekű tudományos fejtegetéseket is nyújtand a „Magyar Izraelita“.

Lapunk tárcájának szerkesztésében azon óhaj vezérel, hogy általa a még csak szütlemlőben lévő „magyar-zsidó irodalom“ felvirágzása előmozdittassék.—Ez határolja körül tárcacikkeink tárgyát, mely mindig a zsidóéletből lesz meritve. Formára nézve hozandunk eredeti s fordított költeményeket, beszéyleket, életképeket, életrajzokat stb.

A hitfelekezetünket érdeklő külföldi eseményeknek a jövő évben nagyobb tért kívánunk szentelni, mint azt ez évben tehetők. Eredeti levelezések, a külföldi hírlapokból vett kivonatok, s a körülményekhez képest szemlék és önálló cikkek által fogjuk ezokról t. olvasóinkat értesíteni.

Ez programunk. Teljesítése csak t. hitfeleink szellemi és anyagi gyámolítása mellett lévén lehetséges, az elsőre vonatkozólag több jeles hitrokonunk ígéretét sikerült megnyernünk. Lapunk állandó munkatársaiként megnevezhetjük: dr. **Ágai Adolf**, **Bródy Zsigmond**, **Deutsch Henrik**, **Goldfahn Károly** (a. l.), **Grosz Károly**, **Groszmann Ignác** tr., dr. **Ligeti József**, **Lőw Lipót** szegedi főrabbi, dr. **Pollak Henrik**, **Reich Ignác**, **Rosenberg Izidor**, **Rosenmeyer Izsák** (X...), **Rózsásy József**, **Steinhardt Jakab** aradi főrabbi, **Stiller Bertalan**, dr. **Zipser Mayer** rohonei főrabbi urakat, azonkivül rendes levelezőinket.

Az anyagi gyámolítást, melyre magunkat érdemesíteni igyekezendünk, a t. közönségtől várjuk.

Pest, 1862-iki december hóban.

A „Magyar Izraelita“ szerkesztőségé

Mezei Mór,
lapvezér.

Tencer Pál
felelős szerk.

Előfizetési feltételek: Pesten házhozordással, vidékre postai szétküldéssel **egész évre 6 frt. fél évre 3 frt. negyed évre 1 frt. 50 kr.**

Pontos expedítoról különösen gondoskodom.

Előfizethetni bérmentett levelekben alulírt kiadónál és minden cs. k. postahivatalnál.

Hirdetményeket igen jutányos áron fogadok el, mire különösen a t. c. hitközségeket tisztelettel figyelmeztetni bátorokodom.

Zsengeri Mór,

kiadó-tulajdonos,

lipótvárosi templomtér 6-ik szám.

Közgyülési kérdések.

(Fmt.) Hitközségi közgyűléseink általános jelentőségüknél fogva is, hitfelekezeti életünk legnevezetesebb momentumaihoz tartoznak.

Oly hitfelekezetre nézve, melynél a rendezett község — fehér holló, a mindenrendű proletariatus által okozott zavarok — mindennaposak, oly hitfelekezetre nézve minden oly esemény, mely a jobb törekvéseket szélesebb körökbe áttölteti, a közszellemnek új táplálékot nyújt, a közsétagokat erkölcsi értékük méltánylásában megerősíti, a községi közigazgatások felelősségének elvét gyakorlati érvényre emeli, mérhetlen áldásosságu jótétemény!

És ezért, különösen ha visszaemlékezünk azon nehézségekre, melyek a pesti hitközség mult közgyűlését két egész hónapon át lehetetlenné tették, és ha számba vesszük, hogy azóta is a kacagó örökösök hányszor költötték jelenlegi község szervezetünknek holt hírét, nem csekély megnyugvásunkra szolgál, hogy e közgyűlés megtartása ellen ez évben semminemű akadályok nem merültek fel.

Igaz, hogy ezen való örömünk sem lehetett teljes, mert a közgyűlésnek a szabályszerű választások teljesítése nem engedtetett meg, de a zivatarban evező kapitány, ki hajóterhének legbecsesebb részét biztos révbe viheti, nem lesz okos, ha e helyett a tengerbe ejteni kellett áruai felett siránkozik.

Vannak idők, melyek hasonlóan ama tengeri zivatarokhoz, tölünk vágyaink egy részének feláldozását kívánják, és a gyakorlati ember, ki az időviszonyokkal számolni tud, míg a legjobb után törekszik, a kevésbé, de egyelőre egyedül elérhető jót is megbecsüli!

A f. hó 6-án megejtendő közgyűlés, ha nem lesz is választó gyűlés, de számos lényegesebb, hitközségünk anyagi és erkölcsi érdekeire elhatározó befolyással leendő kérdéssel fog foglalkozni.

E kérdések között első sorban áll, vagy legislegelső a hitszónoki állomás betöltésének kérdése.

Midőn e kérdés mintegy két év előtt felmerült, magyar hitszónok alkalmazásának nevének lépett fel, s ugyanily alakban fordult meg a tavali közgyűlésen is.

Jelenben egy újabb momentum járult a régiebbekhez, melynél fogva az ügyet más szempontból kell megítélni.

A hitközség elagott hitszónoka, dr. Bach ur a régen

és méltán kiérdemelt nyugalomba helyezettvén, az általa üresen hagyott hivatalt újból be kell tölteni.

A nyelvi viszonyoktól egészen eltekintve tehát, hitszónokra van a hitközségnek szüksége, miután azt, mi évek óta kettőnek adott nem kevés munkát, egy emberre, ki különben is a főrbibii sokszerű teendővel van terhelve, róvni nem lehet!

A hitszónok alkalmazásának szükségét nem kell bizonyítgatni; a budgetjavaslat szavai szerint, e szükség mélyen s általánosan éreztetik, és már a mult közgyűlés által is constatiroztatott.

Csak az alkalmazásban követettés követendő módzatok iránt van néhány szerény kérdésünk a hitközség választmányához.

Ha általánosan nyilatkozó szükség van hitszónokra, miért nem ajánl a budgetjavaslat hitszónokot, miért ajánl harmadik rabbinatusi ülnököt, kire semmi szükség nincsen?

Midőn különben is csak kevés férfiú van olyan, ki a pesti hitközségnek minden tekintetben nagy igényeit, mint hitszónok, kielégíteni bírná, miért nehezíti a választmány e hivatal megfelelő betöltését még azáltal is, hogy azt minden ok nélkül oly névre jelöli, mely minden, némileg jobb állásu tudósunkat az elvállalástól okvetlenül visszariasztja?

Midőn a hitszónok választása a közgyűlés statutumszerű jogaihoz tartozik, miért nem terjeszt a választmány a közgyűlés elé javaslatot a választási módra nézve?

Midőn a tapasztalat mutatja, hogy az ily fontos hivataloknak betöltése pályázat útján lehetetlen, miért nem tett a választmány, a „mélyen érzett szükség“ közepette előleges lépéseket, hogy a közgyűlés elé a jövődöbeli hitszónoknak személye és alku szerénti évdija iránt is kész indítványnyal léphetett volna?

Midőn már a mult közgyűlés ebbeli „kivánságát nyilvánította“ miért nem tett a választmány egy egész évig semmit e kivánság teljesítésére?

Fontolva haladjunk.

E szavainkkal, melyeket a népnevelés körül szerzett tapasztalataink eredményezték, nem intőleg, csak őszinte szívélyességgel léptünk magyar ügy- és hittársaink elé,

nagy szerényen kívánván, hogy e soraink felől elfogulatlanul ítéljenek.

Meg vagyunk róla győződve, hogy e cikkünkkel nem kis ellenzéki pártra akadunk, de nem ijedünk vissza, mert lelkiismeretünk s meggyőződésünk vezényel bennünket, és tudjuk, miszerint a becsületes oppositio befolyása a legjobb szer arra, hogy érjen meg minden szent vállalat, minden jótékony intézet. — Pillanatra sem kételkedünk tehát, hogy a „M. I.“ szavainknak tért engedend hasábjain.

Nem akarván próbára tenni a tisztelt olvasó türelmét, zsidó-magyar őszinteséggel kereken kimondjuk, hogy mi azokkal egyet nem érthetünk, kik a hazas annak nyelve iránti bár dicsérendő, de — véleményünk szerint — túlzott buzgalmukban néptanodáink kilátásban levő újjá szerveztetése alkalmával azt kívánják, hogy a sz. irás szövege föltétlenül s általában magyar fordítással adassék elő.

Hogy félre ne értesünk, előre bocsátjuk, miszerint mi is a honi nyelv azon kedvelői s tisztelői közé tartozunk, kik azt nem csak ápolják, tanulják és tanítják, de kik egyszersmind azon történelmi igazságból indulnak ki, mikép az egyetemes hon csak ősi nyelve illő méltánylása s mindinkább terjesztése mellett lehet virágzóvá.

De ép azért kérnök: Ne ugorjunk, hogy nagyot ne botoljunk!

A népoktatásban avatottakhoz szólunk, kik eléggé tudják, mikép a tanításnak, hogy áldásos legyen, a valóság, az erkölcsiség, a tudomány és a nemzetiség oltárán kell áldoznia; hogy sarjút ne takarítsunk be széna gyanánt.

Szemünk előtt lebegvén föladatunk, a hon számára nem csak jó polgárokat, de zsidókat is nevelni, növendékeink keblében eleve vallásunk tudalmát fogjuk felébreszteni, de e mellett elméjüket a magas eszmék fölfogására képesekké tevén, egyuttal sziveiket nemes erkölcsök bevetelére is fogékonyakká teendjük.

A vallás, erkölcs, tudomány és nemzetiség egységes kivitelét pedig csak úgy érthetjük, hogy az egyik melléje legyen rendelve a másiknak, ne pedig alája, és ne birjon egyik is elsőséggel a többi fölött, különben úgy járnánk, mintha tűzvész alkalmával az égő várost a végveszélytől az által akarnók megmenteni, hogy a rendelkezésünkre álló valamennyi fecskendezőt egyetlen, bár a legmagasb ház égő tetejének irányozván, a többieket csak amugy vödörökkel locsolnók.

Bár a nevezett négy tényező közül a vallás s ennek célszerű előadása foglalja el az első helyet, az veszi igénybe néptanodáinkban kiváló figyelmünket; de el ne feledjük, hogy a vallás felkölti ugyan az egyén erkölcsi érzetét, de a tudományosságra vagy hazaszeretetre (?) csak közvetve hat. Tegyük fel tehát, hogy a vallástanra fordítanók időnk legnagyobb részét és egyedül arra szentelnők majdnem minden erőnket, a többi imént kitűzött nézpontot mellőzván, vagy azokkal csak mostohául bánván, nevelésünk egyoldalúvá válnék. Hát ha még a tudomány, honszeretet, erkölcsiség vagy bármily nemes erény kedvéért a vallást áldoznók föl?

Ápoljuk a néptanodának négyágu gyümölcsöző életfáját: a vallásosságot, az erkölcsiséget, a tudományt s hazaszeretetet egyenlő szorgalommal, egyenlő odaadással, de ne történjék az egyiknek is rovására.

„Mózes öt könyvét magyar nyelven adjuk elő, s ezen nyelven magyarázzuk növendékeinknek, ez levén az

egyedüli ut, melyen fiatalságunkat már zsenge korában nemzetiesítjük — hisz így történt az a halhatatlan Mendelssohn idejétől fogva a német nyelv tekintetében is, és a cél el volt érve!“ — tán ekép gondoskodik a magyarosítás néhány barátja; de e párhuzam már azért sem áll, minthogy Mendelssohn idejéig is honos volt nálunk a német nyelv, anyanyelvünk vala ez akkor is, persze az úgynevezett lengyelies ronda kiejtéssel, úgy hogy csak a nyelvjavítás hiányzott. És ezért éretett el a cél anélkül, hogy az általános oktatási és nevelési rendszer ez által csorbát szenvedett volna. — Másképp volna ez a magyar nyelvnek úgy szólván erőszakolt módoni behozatalával! Honunkban, valljuk be, még a magyar szóban jártas tanítványok is könnyebben és alaposabban fogják föl magyarázatunkat a körükben majd mindenütt gyakorlatban lévő német nyelven, sem mint a társalgásban használt, tehát finomabb oldalairól nem ismert magyarban. (?)

A napokban egyik lengyelhoni thalmud-tudós, különben más nézetűek iránt igen türelmes hittársunk azon kérdésünkre: Miért nem használtatja gyermekével a biblia oktatásánál inkább a hébernek teljesen megfelelő kifejezésekkel bíró német nyelvet, mintsem azon zagyvalékok, melynek se íze se értelme? hosszabb szóváltás után így felele: „Higye meg uram, ha „beresisz“-t „beresisz“-szel és „bárá“-t „bárá“-val fordíthatnók, csak akkor értenők igazán a sz. irás szövegét.“

Különös nézet, de ügyünkre tanulságos.

Hiába, mi nem csatlakozhatunk Rousseau azon nézetéhez, mely szerint növendékeinknél a vallástaniással addig várakozzunk, míg azok legalább 15. évüket elérvén, arra elegendően elkészülvők; így nem szabad azon régi s némely újabb padagogustól is védelmezett rendszerrel sem megbarátkoznunk, mintha minden, a hittanítás alkalmával használt észbeli fejtegetés ártalmasnak láltatnák; — sőt mi még a 7—8 éves gyermeket is oktatjuk a hittanban, úgy pedig, hogy az annyira és oly világosan értse meg az elvont fogalmakat is, mennyire az korától kitelik. Pedig mind ezeket ugyanakkor és egyidőben kell megtennünk, mikor a bibliát, mint vallásunk egyetlen kuforrását héber szöveggel tanítjuk.

Ha tehát a nyelv, melyre a sz. irást fordítjuk, a tanulóknak nem egészen sajátja, mire vigyázzon ez előbb? a szóra-e, vagy az értelemre? . . . Következőleg igen lassú léptekkel kellene haladnunk e téren tanításunkban, és mennyi idő alatt végezzük el ily módon Mózes öt könyvét; pedig ezt a néptanodában be kell végeznie a gyermeknek, különben ahhoz soha sem jut, a szülők meg nem nyugszanak benne és soha meg nem szünik ezeknek el-lenszenve, melylyel néptanodáink iránt viseltetnek.

Beletelik még legalább egy év-tizedbe, míg a magyar nyelv köztünk annyira meghonosult, hogy ez a sz. irás előadására alkalmassá váljék.

De addig feszítsük meg erőnket, hogy a tanoda egyéb tárgyai mellett szorosán tartsuk meg a magyart előadási nyelvül, ügyeljünk rá, hogy társalgásunkban a magyar nyelv elsőségi joggal birjon, főleg pedig arra, hogy mi tanítók pártoljuk azt minden körben, a kicsinyeknél mint a serdülteknél, gazdagítsuk szellemünk gyümölcseivel az ifju magyar-zsidó irodalmat, és haladjunk fontolva!

Deutsch Sámuel,
igazg. tanító.

(A szerkesztőség utójegyzete.) A lapunk által a magyar bibliafordítás és tannyelv tekintetében vallott nézetek sokkal ismeretesebbek, semhogy azoknak a fentebbi cikk közzétételénél, — álláspontunk megóvása végett — jegyzetekben kifejezést adni szükséges lett volna.

Ily kérdésekben a véleményelleneseknek nem elnémitása, hanem meggyőzése a feladat. Közöltük tehát ezen, a mi véleményünkkel nem egyező cikket, hogy annak megcáfolására, a magyar bibliafordítás és tannyelv mellett buzgólkodó t. munkatársainknak alkalmat adjunk.

TÁRCA.

Templomi beszéd,

a kisteleki imaház felavatásának alkalmával (1862-iki oct. 24-én) tartotta

Lőw Lipót, szegedi főrabbi.

Alapige: Ez a nap, melyet az Isten szerze, örvendjünk azon s vigadjunk. Oh Isten segits, oh Isten adj sikert! Áldott legyen, ki jött, az Isten nevében! Áldunk titeket az Isten házából. Az Örökkévaló Isten, ki felvilágosít bennünket. Vigyétek az áldozatot az oltár szarváig. Istenem vagy, dicsőítlek tégedet, Istenem, magasztalak. Dicsőítsétek az Istent, mert jó kegyelme tart mindörökké. Zsolt. 118, 24—29.

A zsoltár, melynek zárszavait imént olvasám, eredetileg templom beavatása alkalmával szerkesztetett, s az isteni tisztelet rendje szerént a mai pénteken és a holnapi szombaton minden zsinagógában elénekeltek. Az elolvasott igék épen alkalmasak, hogy szívetek érzelmeinek kifejezést, közös elmélkedésünknek pedig irányt adjanak.

Nevetekben, drága hiveim, kik az Isten e szerény hajlékát építettétek, nevetekben szólok a szent zsoltárnokkal: „E napot szerzé az Isten, ezen örvendjünk és vigadjunk mindnyájan, mert mindnyájan részt vettünk az áldozatokban, melyeket zsinagógánk felépítése igényelt. Közös volt az akarat, a munka, az erőltetés, közös tehát mai napon az öröm is.

Értetek fohászok a szent zsoltárnokkal: „oh Isten segits; oh Isten adj sikert!“ Ne vondd le Uram! ne vondd le szemeid soha e szentélyről; őrizd meg veszélytől, kártól, pusztulástól. Ha majdan felemelkedik hozzád a hivek imája, jelenj meg nekik, szállj szíveikbe, buzdítsd őket minden jóra. Ha szent igéd hirdettetik, hasson a beszéd a lelkekre, mint Mózes, hű szolgád vesszeje, melynek ütésére bőven omlott az éltető vizsugár, a szomjazó nép felüdítésére.

Hozzád, tisztelt vendégkoszoru, szólok a szent zsoltárnokkal: „Áldott legyen, ki jött, áldott legyen az Isten nevében! Áldunk titeket az Isten házából, melynek beavatási tinnepélyére egybesereglettetek.

A következő három versben a szent zsoltárnok a templom rendeltetéséről szól: a fenséges s elenyészhetlen kinesekről, melyeket a buzgó szív a templomban keres, a templomban talál. Szavait követvén én is szólok:

I. a világosságról, mely az Istenhez vezet;

II. az áldozatról, mely az Istennek tetszik;

III. a vigasztalásról, mely az Istentől származik.

Az Isten, Ábrahám, Izsák és Jákob Istene, kit Dávid éneke dicsőített, legyen velünk és segítjen minket, hogy elmélkedésünk ezen felszentelési óra feladatának eleget tegyen.

I.

Az Örökkévaló Isten, ő felvilágosít bennünket! Ez alapigénk első pontja.

A vallás tanai, elvei s igazságai a bibliában világosságnak

neveztetnek. „Nálad Uram“, így szól Dávid király, „nálad Uram vagyon az élet kútforrása, és a Te világosságodban látunk világosságot.“ (Zsolt. 36, 10) Vagy Salamon király: „Az Isten parancsa szövétnek, törvénye világosság.“ (Példab. 6, 13.) Vagy Jesajás próféta: „Jákob háza, jertek, hogy járjunk az Ur világosságában.“ (Jesaj. 2. 5.) Értetik meg e hasonlóságot.

A vallás hasonló a világossághoz *eredetére* nézve. Honnét származik a fenséges világosság, mely reggelenként hasad a támadat ormain, s mint a hős futja meg pályáját? A mindenható Istentől származik, ki a kezdetben szóla: „Legyen világosság és lön világosság“ (1. M. 1, 2.) De ugyan így kell a szent thórát is magasztalunk. Midőn a régi világ legmiveltebb nemzetei, az aegyptusok s phöniciék, a görögök és rómaiak bálványimadásba süllyedtenek, Izrael lett választott népe az Istennek, általa tanítottván, hogy higgyen az egy Istenben, ki eget és földet alkotott. *Ime*, így szól Jesajás próféta, *sötétség borította a földet és homály a népeket; te fölötted pedig világlik az Ur és dicsősége meglátszik rajtad!* (Jesaj. 60, 2.)

A vallás hasonló a világossághoz *hatására* nézve. A nap sugarai felvidámitják az egész természetet. Mintegy megifjodva és ujjonnan születve néz az ember a felkelő nap elé az üdítő álom után. A beteg ujjongva üdvözli a születő nap arany sugarát, fohászokdván: Hála az égnek, hogy megint eljött a regg! A mádar énekét hangoztatja a vidék kidertültére, s még a növények s virágok is kitarják himzett kelyheiket a világosságnak. De mondjátok, drága hiveim, nem mint az éltető nap világítja-e meg a vallás is az ember lelkét?

A nap derüt hoz, hogy tisztán láthassuk a tárgyakat magunk körül. De a vallás is derüt terjeszt, hogy minden ép szem megkülönböztethesse a valót a valótlantól, a jót a gonosztól s hogy képes legyen az igaz élet ösvényét megtalálni.

A nap sugarai elől töva züg a zord tél, lezajlik a dermesztő hófuvatag. És így a vallásnál is elválhatlan kapcsolatban áll a hőség a világossággal. Míg a hit az elmét felderíti, a szívet lángoló lelkesedésre gerjeszti.

Mily termékenységet idéznek elő a nap áldásdús sugarai! Általuk érik a vetés esztendőről esztendőre. Leirhatlan amaz élet-erő, melyet a Teremtő e csodás tüztenger kebelébe rejtett! De termékeny erő rejlik a vallásban is. Ez mivel a népeket és nemzeteket; nemesíti az emberiséget; létesíti azt, a mi szép, jó, dicső s fenséges, mi az Istennek tetszik, és az embert boldoggá teszi.

És valamint a nap világossága, úgy az Isten kinyilatkoztatása is tartós marad nemzedékről nemzedékre, Jesajás próféta szavai szerint: „Magszárad a fiú, elharvad a virág, de Istennek ígéje fönmáll mindörökké.“ (Jesaj. 40. 8.)

Szeretett hiveim! Az isteni kinyilatkoztatás legrégebb okmánya a szent Thóra, vagy Mózes öt könyve, és ennek közép-pontja a tiz parancs, mely eredetileg két kötéblára volt vésve. A szekrény, melyben a két tábla őriztetett, mind Mózes, mind Salamon szentségében a templom legszentebb helyén volt felállítva,

mi által nyilvánvalóvá lőn, hogy Izrael legdrágább s legszentebb kincse a törvény.

Zsinagógánk követik a régi templomok példáját; de a sz. szekrényben nem csak a tiz parancs, hanem az egész Thóra őriztetik. Ez zsinagógánk lényeges kelléke. Zsinagógatokban a Thóra fel van állítva a szent szekrényben kellőképen. És ez isteni törvény szól hozzátok emez ünnepélyes órában: „Hiveim! én vagyok tanuja a hűségnek, a kitartásnak, a szilárdságnak, melylyel őseitek évezredekén át hozzám ragaszkodának. Hívek maradtatok hozzám s feláldoztatok az életet s nélkülöztetek mi becsesebb, mi drágább az életnél: a polgári szabadságot! Századokon át méltók voltak Jeremiás próféta szózatára: „Igy szól az Örökkévaló: Emlékezem ifjúságod szeretetéről, eljegyeztetésed vonzalmáról, midőn követél engem a pusztában, a földön, mely be nem vettetik. (Jeremiás 2, 2.) Ti az elnyomott atyák boldogabb utódai, nem követitek az Urat többé a pusztán, a földön, mely be nem vettetik. Az üldözés viharos napjai tova röppentek, beállott a méltányosság kora, hol a miveltebb nemzetek elismerik, hogy nem szabad megtagadni a polgári jog gyakorlását attól, ki terheit viseli s a polgári kötelességeket teljesíti. Mindenható az Isten s ő idézte elő ezen fölvilágultságot! Adjatok azért hálát az Istennek, kié a hatalom és a bölcsesség, ki változtatja az időket és korokat, ki bölcseséget ad a bölcsenek és értelmiséget az értelmeseknek. (Dán. 2, 20. 21.) Lelkesülvén drága hazátokért, ne feledjétek a sz. szót: *A Thóra, melyet parancsolt nekünk Mózes, öröksége marad Jákob községének.*“ (5 M. 33. 4.)

Igy szól hozzátok a Thóra, hadd hangozzék vissza intése lelketeknek mélyében. Maradjatok Mózes és a próféták hű tanítványai. Törekedjétek a szent tan tartalmával minél alaposabban megismerkedni, hogy boldogító hatását minél örvendetesebben tapasztalhattok. Mert valamint a nap a földnek csak azon részeit melegíti s csiráztatja, melyek a nap sugarai felé fordulnak; ugy a vallás is csak azokon bizonyítja meg boldogító hatását, kik nyílt szemmel s szívvel fogadják mennyei világosságát. Szóljatok a szent zsolnárnokkal: „*Az Ur világosságom és boldogságom*“ (Zsolt. 27. 1.) Halleluja.

II.

„Vigyétek az áldozatot az oltár szarváig!“ így szól tovább alapigénk.

Mi Isten előtt a legkedvesebb áldozat? erről a bibliai történetek adnak kimerítő felvilágosítást.

Midőn Saul, Kis fia, Izrael első királya, Amálek zsákmányából juhokat s marhákat akarna áldozni, s ez által megszegné az Ur parancsát, Sámuel próféta következőképen szól bozzá: „*Tetszenek-e az Istennek égő s egyéb áldozatok úgy, mint a szava iránti engedelmisség? Ime, az engedelmisség nagyobb becsü az áldozatnál, és szót fogadni többet ér a kosok kövérénél. Mert a makacsság oly vétek, mint a varázslás, és a fejesség oly gonoszság, mint a bálványimádlás. Minthogy te megvetéd az Ur szavát, téged is elvet az Ur, hogy ne légy király.* (I. Sám. 15, 22. 23.)

Ugyanazon értelemben szól a bölcs Ásráf az Örökkévaló nevében: „*Hallgass népem, én szólok; hallgass Izrael, mert megintlek, Isten, a te Istened vagyok én. Nem áldozataid miatt feddlek, hisz égő áldozataid mindig előttem vannak. Nem veszek házadból tulkot, nem bakkokat nyájaidból. Mert enyém minden erdei állat, a vadak a hegyeken ezrenként. Ismerem a bércek minden madarát s a mi csak mozog a mezőn ismeretes előttem. Ha éhezni — nem mondanám neked, mert enyém a földkerekség, s minden mi rajta van. Valljon eszem-e a bikák husát, a bakkok vérét iszom-e én? Hálát áldozál az Istennek s teljesítsd, miket fogadál a Fenségesnek. És hívj engem segítségül a szorultság napján és kiszabadítlak, te pedig dicsőíteni fogsz engem.* (Zsolt. 5, 7—15.)

Röviden, de velősen szól Mikeás próféta: „*Valljon tetszenek-*

az Istennek a kosok ezrei, vagy az olaj miriád folyamai?..... Megmondta neked, oh ember, mi jó s mit követel tőled az Örökkévaló: a jogot gyakorolni, az erényt szeretni és Istennel járnai alázatossággal. (Mik. 6, 7, 8.)

Ezeket tanítja a szent írás a valódi áldozatról s Izrael bölcsei soha sem feledkeztek meg ezen oktatásról.

„Jósuám, miért sírsz?“ — Így szól R. Jochanan b. Zakkai kedves tanítványához, Josué b. Chananjához, midőn Jerusalemban sétálna vele. „*Atyám, hogy ne sírnék? felelt a növendék, midőn szomorú, komor düledékké vált nemzetünk szent temploma, hol áldozatok által engeszteltük az Istent.*“ R. Jochanan pedig szól: „*Ne busulj azért, fiam, mert nem vagyunk oly áldozatok híjával, melyek kedvesek az Isten előtt, s ezek: erényes élet viselése, s szeretetteljes jótétemények gyakorlása!*“

Mutassatok be, k. hiveim, ily áldozatokat a seregek Urának. Az Ő szent szava legyen s maradjon gondolataitok középpontja, cselekvésteek talpköve, törekvésteek zsinormértéke, létetek lelkesítő szelleme, hogy komolyakká tegyen az elszóródásban, józanokká a tévedésben, bátrakká a csüggedésben, győztesekké a szorongatásban. Alakítsátok sziveteket szentségekké, s az Isten fog lakozni kebletekben. Gondolataitok imákká válandanak, cselekvényeitek áldozatokká, örömeitek hálás énekekké.

E szellem lelkesítse az atyákat s anyákat, hogy dicső példájuk magával ragadja a felszerdtlő nemzedéket is; lelkesítse a házastársakat, hogy az ifju kebelben táplált szép remények szebb valóvá váljanak; lelkesítse az ifjúságot, hogy buzgó vallásossága, tiszta erkölcsisége és lelkes hazafisága által a hűséges szülők önmegtágadása a legnemesb örömmel jutalmaztassék meg.

E szellemtől legyen áthatva mindenki, ki e zsinagógában a szent szertartásokat vezeti s malasztaikban részesül; ki a szent Thórát hirdeti s magyarázza a hívek lelki épülésére, kinek buzgó imádsága emelkedik a lelkek Istenéhez s kinek ajkain a drága elhunytakért rebeg a kaddis.

Ily szellemben üljétek a szombatot s minden ünnepnapot: a peszachot, vagy a szabadság ünnepét; a sebuotot, vagy a tizparancs kinyilatkoztatásának emlékét; a sátorünnepet, vagy a gyönyörű remény ünnepét; az új évet, vagy a komoly önvizsgálat időpontját; a kiengesztelési ünnepet, vagy a mennyei békének nagy napját. Így mindjobban szivetekre fogjátok venni a nagy igazságot, miként a vallásos ember teljes élete nem egyéb áldozatnál, melyet a mennyei Atyának mutat be. Áldozni k. hiveim — erkölcsi értelemben — annyit tesz, mint magas célok eléréseért odaadni azt, a mi előttnk drága és nagybecstü. Így áldoznak lelkes hazafiak időt, erőt és vagyont a hazai intézetek gyámolítására, a tudomány és művészet emelésére, a mezői gazdaságot, az ipar, a közlekedés és így a jólét felvirágoztatására. Így áldoznak buzgó lelki pásztorok, ernyedetlen önmegtágadással arra működven, hogy a felvilágosult, türelmes, békeszerető vallásosság megfogamzzék híveik szivei, szavai s tetteiben. Így áldoznak hűséges szülők, midőn utolsó filléreiket teszik a gyermeknevelés szent oltárára. Így áldozik a vallásos ember, midőn a kísértetek esábjai-val küzd, hogy dicső győzelmet vívjon ki fölöttük; midőn terhes akadályok dacára bátran követi az igazság és erény nyomdokait; midőn értelme uralkodik érzékisége fölött az élet minden bája s baja között; midőn tiszta szeretettel járul az emberi nyomor enyhítéséhez, kesérti könyök letörléséhez, a szent zsolnárnokkal mondván: „*Hálát áldozok Tenéked, Uram Istenem, es nevedet hirdetem. Fogadásim megadom az Örökkévalónak egész népe előtt, az Ur házának pitvaraiban, Jerusalemban közepette.*“ (Zsolt. 116, 17—19.)

III.

Istenem vagy és magasztallak jó szerencsémben; Istenem vagy és magasztallak bal szerencsémben: ha orcámon kin hevében ke

servem könye ég, reményteljes kebellem tekintek fel hozzád, bened találom vigasztalást.

Vagy olyanok is vannak talán községek kebelében, kik minden tekintetben boldogok; kik a vigasztalás harmatát nélkülözhetnék?

Nem hinném. A gond s a bu elválhatlanok az emberi gyarlóságtól. Nincs család, nincs ház, nincs szív, melyet a bánat fulánkjai meg ne sértenének. Sőt vannak korszakok, midőn nem csak egyesek, hanem egész országok és nemzetek is, sujtva a kérelhetlen sors csapásaitól, vigasztalás után kivánczoznak, mint az üldözött szarvas a hűsítő vízforrás után kivánczozik. Ezt bizonyítja nemcsak a multak története, hanem fájdalom! a jelen is. *(A kereszt mezejét elfogták csalánok, színét ellepték tövisek. (Példab. 24, 31.) a forgalom pang s aggódva néz a családfő a jövőnek eléje. Remény és kétség, aggódás és bizalom, öröm és sohajtás, sejtés és bizonytalanság közt hányatott lélek, merre akarnál fordulni, hogy támpontot keress? Oh, szólj a szent zsoltnokkal: „Nyissatok meg nekem az igazság kapuit, bemegyek azokon, hálát adok az Örökkévalónak.” (Zsolt. 118, 19.)“* Siess az Isten oltára elé, hogy visszhangozzanak szivedben a szent zsoltnak szavai: „Istenem vagy Te, dicsérlek Tégedet jó szerencsémben, Istenem vagy s magasztallak Tégedet balszerencsémben!”

Itt az Isten közellétének érzetében mindinkább gyökeret fog verni kebledben a szívemelő meggyőződés, miként nem vagy földi pályafutásodon magadra hagyva, mert Dávid szavai szerint: „Mennyből lenéz az Örökkévaló, lát minden embert, lakhelyéből tekint a föld minden lakójára; (Zsolt. 33, 13. 14.) felemeli a porból a nyomorultat és a szemét közül felmagasztalja a szegényt. (Ugyanott 113, 7.)

Ha lelkiismereted vádol, ha gyötrelmes könyekkel siratod bűneidet, mélyen érzett bűnbánatodban itt lelsz békét s vigaszt, mert itt tanulsz a zsoltnak: „Nem vétkeink szerint bánik velünk az Isten, nem bűneinkhez képest fenyít meg minket, mert a milyen az égnek a föld feletti magassága, oly nagy kegyelme tisztelői iránt, mint könyörül atya gyermekein, ugy könyörül az Isten azokon, kik őt tisztelik. (Zsoltár 103, 10—13.)

Sőt a földi zarándokság utolsó változása — a halál: a végóra, melyben az enyészet sötét angyala leszakít az élet fájáról, nem lesz többé rettentő lelked előtt. Mert minél jobban ismerkedél meg az Isten tökélyeivel, minél mélyebben tekintettel lelked idomaiba, melyek mintegy ösztönszerűleg mind magasb tökéletesség felé törekednek; minél elevebben érezted a valódi benső ájtatosság tulvilági örömeit: annál nyugodtabb kebellem fogsz a zsoltnokkal szólni: Kezedbe ajánlom lelkemet; Te mentesz meg engem, Istenem, az igazság Istene! (Zsolt. 31, 6.) Halál s enyészettől nem borzadsz vissza, mert csak a port ér vissza a földre, honnét vétetett, a lélek pedig visszatér az Istenhez, kitől adatott. (Préd. 12, 7.) E világ hasonló a tornáchoz, a jövő világ hasonló a palotához: készülj a tornában, hogy beléphess a palotába. (Ab. 4, 11.)

Drága hiveim, a kisteleki izr. község érdemes tagjai! Ily áldásokban fog titeket részesíteni ujonnan épült zsinagógátok. Használjátok lelkiismeretesen az Istennek ezen hajlékát. Jelenetek meg gyakran az Isten színe előtt és törekedjétek, hogy az ájtatosság órái lelki üdvetek hathatós előmozdítására szolgáljanak. Bizonyítsátok be a templomon kívül, hogy jó a mag, mely lelketek mélyébe hintetik. Legyetek az Isten hű s lelkes imádói, jogot s igazságot gyakorolván, irgalommal viseltetvén az ügyefogyottak iránt, s jó példa által buzdítván egymást a vallás parancsainak teljesítésére. Széplőtlen becsületesség és békeszeretet által őriztétek meg magatoknak e türelmes s jóindulatu magyar helység rokonszenvét. Iparkodjatok, hogy e templom felépítsen

benneteket, mint ti felépítétek e templomot. Minden isteni szolgálat, minden ima, minden ének, minden elmélkedés és oktatás tovább vezéreljen benneteket a tökéletesedés dicső pályáján ama szentség felé, hol az angyalok mennyei zsoltnokkal magasztalják az Örökkévalót, a seregek Urát, kié a nagyság és a hatalom, a dicsőség, a győzelem és a felség nemzedékről nemzedékre. Amen.

A zsidók Rómában.

Olvasóink emlékezni fognak a lapunkban is közlött amaz eseményre, mely szerint a zsidók Velletri és Ostia tartományokból kiutasítottak. Erre vonatkozólag „La Presse“ a következő figyelemre méltó cikket hozza:

Római levelezőnkől igen érdekes adatokat vettünk azon sorsra vonatkozólag, melyben az izraeliták a catholicismus fővárosában részesültek, s melyeket alantabb olvasóinkkal közlünk.

Azon sensatio, melyet a zsidóknak Velletri és Ostiabóli kiparancsoltatása europaszerte előidézett, arra kényszeríté a szent széket, hogy magát a római hivatalos lapok útján igazolja. Ezen a 19 ik században hallatlan rendszabálynak a lehetőségig szomorító indokolásában csak annak ismétlésére szorítkoznak, hogy az izraelitáknak nem volt joguk egyebütt tartózkodniok mint Rómában; hogy az e törvénnyel ellenkező engedmények visszavonhatók stb. stb.

Egy igen tekintélyes izraelita erre vonatkozólag egy tudományos jegyzéket adott át levelezőnknek, mely kimutatja, mily változó volt a szentszéki joggyakorlat az izraeliták irányában. Ezen igen terjedelmes és részletezett tudósítást össze kellett vonunk, minthogy egy egyszerű levél keretét jóval túlhaladja.

A zsidók Rómában.

Az első zsidó népesség Pompejus által vitetett Rómába, ki Judaeát megigázta. Augustus uralkodása alatt 8000-nél többet számláltak csak magában Rómában. Itt a legnagyobb szabadságban éltek. A pogányság őket sem megtéríteni, sem martyrisálni nem igyekezett. A *Voci es Judaeorum*, mailag *Ghetto* szabad tartózkodási helyül szolgált nekik, a nélkül azonban, hogy törvényileg a másutt való lakástól eltiltattak volna.

Augustus halálát a zsidók is megsiratták; Suetonius, midőn e népről szól, erre vonatkozólag azt mondja: *Per totam hebdomadam lamentata est.*

Az első pápák keveset foglalkoztak az izraelitákkal s inkább csak véletlenül keresztelték őket. Ez időben a keresztényiséget az egységi szédület oly neme látszék elvakítani, mely könnyen általános közönyt eredményezhetett volna.

Az 1215-ki általános zsinat III. Ince a zsidóknak, hogy magokat a keresztényektől megkülönböztessék, sajátságos ruházatot viselni parancsola. Ezen szokás egész Európára kiterjedt s mindeddig sincsen még tökéletesen eltörölve.

IV. Ince megtiltja a zsidóknak szolgálóikat és dajkáikat a keresztények közül választani. XXII. János megégette a thalmudot, mint kárhuzatos könyvet.

Mindazáltal XIII. Benedek, IX. Bonifac, VII. Ince pártfogolták az izraelitákat; jutalmul érte a zsidók által művelt és fenntartott medicei tudományt nyerték; e néphez tartozó orvosok a Vaticanban alkalmaztattak, a hol az uralkodó pápa barátságával s jóakaratóval dicsekedhettek.

V. Márton kittinő módon pártfogolta a zsidókat; emancipálta mind a római, mind a savoyai és spanyolországbelieket; eltörölte amaz infamáló büntetéseket, melyek rájuk méretni szoktak, szabadon kereskedhettek, utazhattak, sőt ingatlan javakat is birhattak (1422).

De már utódja, IV. Jenő, „tekintetbe vévén, minő veszedel-

mes a zsidók és keresztyének közti barátság" apostoli bulla által (1442) megtiltja a keresztyéneknek az azokkal való evést és lakást, mind pedig orvosságaik használatát, megtiltotta egyebek közt a nyilvános hivataloknak izraelitákra ruháztatását, meg volt tiltva új zsinagógákat építeni, megerősített I. Justinian edictuma, mely szerint az izraelitáknak megtiltatott keresztyén ellenében tanuval élni.

V. Miklós oda hatott, hogy a zsidóknak V. Márton által nyújtott „szabadalmaknak“ még nyomait is eltörölje, és a teljes elnyomást hirdette.

II. Pius, hogy a törökök elleni háborúnak nagyobb lendületet szerezzen, a mantuai gyűlésen a rendes adóztatáson fölül egy tizedet rendelt pótlékul három éven át; a zsidók ennek huszadik részét kénytelenítették fizetni, tetemes összeg, ha csekély számukat figyelembe vesszük.

Mellözöm mindazon lealacsonyításokat, mik a zsidókra mérettek; megjelenésüket a nyilvános játékokon, jelenlétüket a carneval ünnepélyein, a népség bántalmait stb. stb. X. Kelemen szükségese levén egy nap pénzre, mindezen zaklatásokat egy évenkénti 30,000 franknyi járadékká változtatta át, melyet a zsidók még mai nap is fizetnek.

III. Pál és III. Gyula újra pártfogolták a zsidókat; kereskedhettek, utazhattak kedvük szerint, javakat is birhattak, ingókat és ingatlanokat.

IV. Pál újból üldözte őket. A keresztyének és zsidók közti szabad kereskedés veszélyesnek látszott előtte a hitre nézve. Igyekezett tehát a zsidók és keresztyének közötti érintkezést lehetlenteni, vagy legalább lehetőképen megakadályozni.

VII. Szevér a zsidókat a Tiberis tulsó partjára utasítja; IV. Pál a Ghetto teremté, s körülkerítette fallal; ennek kapui éjjel be vannak zárva. Rendelte, hogy az izraelita férfiak és nők, megkülönböztetésül a keresztyénektől, minden időben sárga kendőt hordjanak a fejükön; megtiltotta nekik a keresztyénekekkel játszani és vasárnapon dolgozni. A zsidó orvosoknak megtiltotta a keresztyéneket gyógyítani, még ha hivatnának is.

Az 1556-iki július 25-ikén először történt, hogy a Ghetto bezárattott. Az ezen időbeli történetírók leirták ama nyomort és kétségbeesést, melyet ezen barbar rendszabály a zsidóknál előidézett. Egy egyházi történetíró, ki a szentszéknek nagy hódolója, fölemlíti, hogy IV. Pál halála után „népfelkelés alkalmával az elkészerített zsidók egyesültek a néppel, hogy e pápának eléktelenítsék az emlékszobrát.“

V. Pius 1569-iki marcius 29-ikén kihirdeté a *Hebraeorum Gens* című bullát, mely a zsidóknak a római államokbani lakozást, Róma városán kívül, megtiltja. Mindazáltal megengedtetett nekik Anconában lakniok, „a végből hogy fentartsák a kereskedelmet Levantéval.“

Ezen bulla még érvényben van és a zsidóknak Velletri és Ostiából történt kiutasíttatása az ebben foglalt intézkedéseken alapszik.

V. Sixtus ismét pártfogolta a zsidókat, ő azon bullának szerzője, mely az 1586-iki october 22-ikén „*Christiana pietas infelicem Hebraeorum statum commiserans*“ nevezet alatt kihirdettetett, s melynek folytán minden izraelita „bármily nemű állásu és foglalkozásu legyen is, az egyházi álladalmában szabadon lakhatik, azaz: hogy falakkal bekerített helységekben, milyenek erősített városok, várak sat. Mengenedé nekik mindennemű mesterség s kereskedés üzését „amagvetés engedélyének“ kizárásával. E csekély reformok némileg enyhítették a szerencsétlen izraeliták sorsát.

Hét évvel később VIII. Kelemen pápasága alatt, az említett „kiváltságok“ ismét fölfüggesztettek; az izraeliták csupán csak

Rómában és Anconában lakhattak. Ugyanazon pápa e rendeletet egy új brevében visszavonta s végre az izraeliták teljesen a rendőrség igazgatósága alá kerültek, kétségkívül azért, hogy így a pápai fejedelmeknek irántuk való örökös ingadozása némileg elföldöztesse.

XIV. Benedek pápa *Postremo mens e*-féle bullája által előkészíté a kis Mortara elrablásának egyházi menthetőségét.

Nem leendő felesleges ezen bulla részletes intézkedéseinek tartalmi megismertetése:

- 1) Az egyháznak megtagadtatik azon jog, hogy izraelitát szülői engedelmével nélkül megkereszteljen.
- 2) mindamelllett föntartatik ama jog, midőn a gyermek szülőtől elhagyatva életveszélyben forog;
- 3) de ha a megkereszteltetés különben is, a szülők engedelmével, megtörtént, az érvényes s visszavonhatlan;
- 4) ez utóbbi esetben a gyermek nem adathatik vissza szüleinek.

Az életveszélyben forgó kis Mortarat egy szolgáló megkereszteltette; egy orvos megmenté az egyház hatalmába került s még most is zárdában fogva tartott gyermek életét.

Végre a köztársaság idejében 1798-ban emancipált zsidók VII. Pius visszatérével ismét rabszolgaságba ejtettek. E pápa elődeinek valamennyi zaklató rendszabályait ismét életbeléptette.

Mindezekből könnyen átlátható, mennyit változott hat század alatt az egyház tana a zsidók irányában; s fájdalom! mondható, hogy V. Márton óta ezek irányában a pápák nem a szabad-elvűség, hanem a barbarismusban tettek haladást.

Mit mondjunk az izraeliták mai állásáról?

Az izraeliták a Ghetton kívül semmiféle ingatlan jöszágot nem szerezhetnek. A hatóság engedélye s utlevél nélkül nem távozhatnak s nem tizhetnek szabad mesterséget. Nem válhatnak belőlük mérnök, építész és még kevésbé ügyvéd. Kereskedésükben meg vannak szorítva, mert a törvény reájuk nem terjeszkedik ki s adósaik irányában nem nyerhetvén elégtételt, csak készpénzbeli tizletet vihetnek.

A Velletri s Ostiában lakó izraeliták kiutasíttatása a kérdésnek, melyet egész terjedelmében kell fölfogni, csak egyetlenegy pontja.

P E S T.

Miután a szabályszerű választás, mint „szervezési cselekmény“ a f. h. 6-án tartandó hitközségi közgyűlés programjából kitöröltetett, e közgyűlés napirendjén még a következők állanak: elnöki jelentés az elmúlt közigazgatási évről, az 1863-iki költségvetés, a múlt közgyűlés által az 1861-dik évi számadások megvizsgálására kiküldött bizottmányoknak, és az 1862-iki számadásoknak előterjesztése.

Az előttiünk fekvő 1863-iki költségvetést a közgyűlésen netalán eszközözendő módosításokkal annak idején egész terjedelmében reményljük közölhetni, és így most főösszegeinek ismertetésére szorítkozhatunk.

Az összes kiadások 92543 frt. 83 krajcárra vannak tervezve, és így 2450 frt 8 krajcárral kevesebbre, mint a múlt évben.

Az általános kultus-kiadások rovatában a régiekhez hozzájárult egy koserhus-felügyelő fizetése 360 forinttal, egy harmadik rabbinatusi ülnök fizetése 800 forinttal, ennek tiszteletdíja magyar és német hitszónoklatokért 200 forinttal és Bach József hitszónok nyugdíja 400-zal; ellenben a baromfi-mészárlóhely bérénel megtakarított 150 frt.

A templomi kiadások rovatában tiszti fizetések emelésére 677 frt 50 kr van kivetve; ellenben elmaradt a nyugdíjazott hitszónok fizetése 730 frttal, és az elbocsátott másodkántor fizetése 700 frttal; gazdasági kiadásokban pedig megtakarított 45 frt 93 kr.

A zsinagógai kiadások rovatában tiszti fizetések emelésének fejében 200 frt van számításba téve, azonfelül a házbér emelkedett 1100 frttal.

Az iskolai kiadások rovatában fizetési felemelések fejében felszámítottak 482 frt 50 kr, ujonnan rendszeresített zeneoktatási kiadások 63 frt, a leánytanodai gazdasági kiadások szinte 93 frt 86 krajcárral emelkedtek, ellenben a tanítói személyzetben történt változások 155 forinttal csökkentették a fizetések összegét, és a házi kiadások a fi- és mintatanodában 297 forint 64 krajcárral lejjebb szállítottak; a vakok intézetébeni vallástanítás 52 frt 50 krajcárnyi költségei, melyek ez ideig a község által viseltettek, ez évtől fogva már az országos iskolai pénzalapból fedeztetnek.

A jótékonyági kiadások rovatában új tétel Grosz Fülöp főorvos urnak fizetése 420 forinttal, az összes rovatbeli kiadások 21974 frt 90 kr-ra rugnak; a részletek, miután az új költségvetés merőben a letelt év tapasztalatain alapszik, az év folytatában közzétett részletes jelentésekből többnyire ismeretes.

Az általános községi közigazgatásnak költségi rovatában személyzeti kiadásokra 8933 frt 80 kr van javaslatba hozva, a tavali költségvetéssel szemben, csak a hivatalszolgának juttatott több 40 frtnyi emelkedéssel; — a különböző kiadásoknál pedig, melyek összesen 5852 frt 50 krajcárra rugnak, az előreláthatlanok 3000 forintról 2000 forintra, és a házi kiadások 2508 frt 60 krajcárról 2000 forintra szállítottak le; ellenben egészen újak egy esetleg alkalmazandó zsinagógai kántor számára 1000 frt és zsidó irodalmi munkák gyámolítására 300 ft.

A kamatkialadások ez évben 5317 frt 11 krajcárra rugnak, és adósságok törlesztésére 10,083 frt és 18 krajcár van praeliminálva; ez utóbbi összegre nézve azonban megjegyeztetik, hogy az 1862-ik évből fennmaradó jövedelem feleslegek által, melyek összege azonban a költségvetésben sehol megmondva nincs, remélhetőleg a tavali összeg magasságáig fog emelkedni. E kiadások fezzetél az illető osztályok saját bevételeinek fejében praelimináltattak: az istentiszteleti osztálynál 17024 frt 28 kr; az iskolai osztálynál 4358 frt 29 kr; a jótékonyági osztálynál 11661 frt 26 kr.

A hiány fedezésére a költségvetés kijelöli a koserhusból való jövedelmet 21700 frttal; a bekebelezési díjakat 1000 frttal; bizonyítványokérti díjakat 550 frttal; az aradi utcai telek haszonbérét 100 frttal; időlegesen elhelyezett tőkék kamatait 250 frttal és a kultusadót 34000 frttal.

Ezek magának a végleges költségvetésnek közzétételéig elegendő tájékozással szolgálhatnak tisztelt olvasóinknak, ezen számos előny mellett a hiányoktól sem egészen ment munkálatról.

Az „Izraelita-Magyar-Egylet“ f. h. 29-én tartott választmányi gyűlésében, ft. Löw Lipót szegedi főrabbi urnak a „Ben-Chananjá“-ban és Mezei Mór urnak a „Magyar Izraelitában“ az ismert Trefort ügybeni felszólalásukért köszönet szavaztatott.

Hely szűke miatt jelenleg az Egyletről csak ennyit, jövőre bővebben szólunk róla.

LEVELEZÉSEK.

Verona, december hóban.

T. Szerkesztő Ur!

Benedek, tábornoszernagy, f. hó 10-én katonai nyílt parancsot bocsátott ki, melynek egyik pontját, miután önt bizonyára érdekelni fogja, im itt közlöm:

„A magas katonai főparancsnokság f. hó 8-án kelt 1651 sz. a. kibocsátványával megújítja azon főnálló rendeletet, mely szerint a szolgálatment izraelita katonák ott, hol zsinagógák vagy külön imaházak léteznek, a hitrokon tisztek feltűgyelete mellett az isteni tiszteletben részt vegyenek — egyszersmind az izraeliták azon tünneppajjai is kijelöltenek, melyeken e vallás hívei többi közzött törvény elé sem idézhetők. Ez tünneppajok: a szombat, az újév (Ros Hasonah) september 14. és 15-én, két nap. A hosszú nap (Jom Kipurim) september 23-án; 1 nap. A sátorünnep (Sukosz). Ez tünnepp bár 9 napig tart, de csakis az első és utolsó két-két nap tekintendő teljes tünneppnek, és pedig september 28-ika s 29-iki és october 5-iki s hatodika. A husvét (Peszach) 8 napig tart, a tulajdonképi tünneppajok azonban april 4. 5. 10 és 11. napjaira esnek. A pünkösöd (Sevuoth) május 24. és 25-én. Az tünneppajok összege, a szombaton kívül 13.“

Vegyes hírek.

— Az „Izraelita Magyar Egyletben“ f. hó 2-án tartandó felolvasásban közreműködnek Rosenberg Izidor (Az utolsó zsidóadó) és dr. Józseffy (A zsidó irodalom a bibliai canon befejezésé után (Bevezetés).

— A temesvári izr. hitközség Hirschfeld, eddig morvaországi, nagy-mezeritschi rabbit, (50 szavazattal 15 ellenében) rabbijául megválasztotta. (B. Ch.)

— Stockholmban, m.-évi dec. 17-én azon kormányi javaslatok kerültek tárgyalás alá, melyek a zsidók és a keresztyének közötti házasságra vonatkoznak, még pedig a lovagok és nemesség, a papság és polgárság előtt; és a lovagok és nemesség részéről 87 szavazattal 48 ellenében, valamint a polgárság részéről is elfogadtattott; de a papi osztály által visszautasított, minek különben semmi következménye nincs, miután a parasztság a javaslatot már előbb elfogadta.

— Azon mostoha bánásmódnál fogva, melyről a bajorországi zsidók, különösen az államszolgálatban való alkalmaztatás tekintetében mindeddig panaszkodtak, mindenestre említésre méltó, hogy a kir. kormány ez irányban is a haladás ösvényére lépett. Így legközelebb a zsidók nemcsak közjegyzői minőségben alkalmaztatnak, de egy izraelita, dr. Herz az erlangeni orvosi egyetem rendes tanárává is kinevezetett. A mennyire örvendetes volna is e jelenség, a „Nürnb. K.“ a „Frankfurter Postz.“ által legelőbb közlött e tudósításra azt jegyzi meg, hogy Herz tr. ur rendes tanárrá kinevezetésének híre alaptalan. Épen ellenkezőleg, a kir. kormány e kinevezést, — ámbár azt az egyetemi tanács, a theologiai kart is beleértve, egyhangulag melegen ajánlotta, elvetendőnek tartotta.

Szerkesztői levelezés.

P. J. urnak Miskolcon. Az előfizetési pénzeket köszönettel vettük. Az utóiratban említett levél azonban, fájdalom, nem jutott kezünkhöz. Ha szabad kérnünk, ne terheltezzék azt másodsor is elküldeni.

Fa. urnak S.-a.-Ujhelyt. Szives köszönetünket. Sok irni valólnkról magánlevélben.